

De zilveren lijn

Marc De Vos
Directeur
Itinera Institute

Hebt u ze ook gezien, die beelden van wijlen koning Boudewijn die op een 21ste juli oproept tot communautaire vrede en aandacht voor de andere problemen? Er is weinig veranderd in het koninkrijk België. De huidige politieke crisis is een acute confrontatie tussen diepe onderstromen, die decennialang werd uitgesteld door halfslachtige staatshervormingen en massa's geld. Zij biedt de kans voor een ingrijpende oplossing, maar ook het risico van een dramatische ontsporing. Het geweigerde ontslag van de regering Leterme leek eerst het paroxisme van een communautair pandemonium. Maar na het parlementaire debat van gisteren glimmert een sprankel licht in de politieke duisternis.

Voor alle duidelijkheid: na dertien maanden hoogspanning staan we nog altijd terug naar af: bij Koninklijke bemiddelaars. Tussen Jean-Luc Dehaene en het huidige trio zijn Koninklijke verkenners, een interim-regering, Octopus en Heptapus vruchteloos de revue gepasseerd. Yves Leterme heeft al drie maal ontslag gegeven, maar is nog altijd premier. Zijn regering is voornamelijk een Sisyphus-regering die blijft proberen maar nooit slaagt. Veel surrealistischer kan zelfs België niet worden. In de aanslepende communautaire crisis wordt de interne Belgische verdeeldheid scherper en dieper dan voorheen. De klassieke breuklijnen zijn overgoten met een steeds giftiger saus van wederzijds wantrouwen. Bijvoorbeeld de Waalse vrees voor egoïstisch Vlaams separatisme en de Vlaamse vrees voor Frans taalimperialisme hebben een paranoia bereikt waarin ook de media aan beide

kanten van de taalgrens radicaliseren. Als dit klimaat aanhoudt dan wordt institutionele implosie een “self-fulfilling prophesy” en weerklinkt straks aan de Noordzee de lichte echo van de Balkan. Er is ook een positief alternatief. Misschien beleven we de barensweeën van een stille revolutie die uiteindelijk een werkbare staat en efficiënt bestuur zal opleveren.

Misschien is de huidige impasse de transitiekost voor een beter staatsmodel. Het is te hopen. Maar een grondige staatkundige catharis vergt tijd. preuve. De aanstelling van drie nieuwe verkenners vermeed een cataclysm op de nationale feestdag. Voor het overige leek de poging om op enkele weken te doen wat twaalf maanden lang niet gelukt was, op voorhand tot mislukken gedoemd.

Maar wie goed naar het parlementaire debat heeft geluisterd, vermoedt dat een begin van echte dialoog over de bakens van een wezenlijke staatshervorming al verkoopbaar kan blijken.

Het geweigerde ontslag van de federale regering zou wel eens de laatste stuip trekking kunnen geweest zijn van de Vlaamse hardnekkigheid over minstens de timing van de staatshervorming.

Als CD&V en NVA deze keer wel volgen, zal de regering zichzelf en het communautaire gehannes over de zomer kunnen tillen.

Meteen wordt de houdbaarheidsdatum dan naar 2009 getrokken, want naarmate de regionale verkiezingen naderen, wordt een tussentijdse federale ontsporing steeds onwaarschijnlijker.

“

*De grote Vlaamse
communautaire
eensgezindheid
verbergt een grote
verscheidenheid aan
beleidsvisies.*

”

De komende weken moeten duidelijk maken of de zilveren lijn achter de donkere communautaire wolken een kans maakt. Vooralsnog betalen we de kost zonder de transitie te krijgen. Die kostprijs is er wel degelijk.

De legislatuur van de laatste kans vóór de vergrijzing budgettair inslaat, dreigt die van de gemiste kans te worden. Zelfs een minimalistische begrotingsdiscipline blijkt te hoog gegrepen.

Jawel, er is de triomfantelijke communicatie over een sluitende begroting met ruimte voor koopkrachtverhoging.

Maar wie door dat refrein naar de cijfers kijkt, voelt zich veel minder zegezeeker.

Het begrotingswerk is immers gebaseerd op optimistische groeicijfers en op onzekere inkomsten zoals de bijdrage van Electrabel, de overdrachten van de regio's en de bestrijding van fraude.

Als je al die posten optelt, kom je al gauw tot anderhalf miljard euro twijfel bij het veronderstelde evenwicht.

Daarenboven zouden we, in de voorfinanciering van de vergrijzing, geen evenwicht maar een overschot van 0,5% moeten realiseren.

Dat halen we zeker niet en zullen we dus in de komende jaren moeten inhalen, ongeacht de dalende conjunctuur. En dan hebben we het niet eens over de fundamentele hervormingen in arbeidsmarkt, gezondheidszorg en pensioenen, die de sociale zekerheid zowel betaalbaar als performant moeten maken. Want dat meer van hetzelfde zowel ontoereikend als onbetaalbaar is, begint stilaan overal te dagen.

Nog deze week bleek hoe een land als Nederland beter doet in armoedebestrijding dan België, onder meer dankzij meer gerichte uitkeringen en hogere activiteit.

Daarmee is het beeld van de tanende Belgische welvaartsstaat, na gelijkaardige diagnoses over pensioenen en gezondheidszorg, compleet.

Om daarin structureel verandering te brengen, ontbreekt de politieke wilskracht en daadkracht zolang de communautaire hypotheek niet wordt gelicht.

En zo belanden we bij het communautaire uitgangspunt van de Vlaamse politieke partijen die een

verdere staatshervorming voorstellen als het

noodzakelijke middel voor een ander en beter sociaaleconomisch beleid voor iedereen. Ik wil wel, al was het maar om dat alles beter is dan disfunctioneel immobilisme.

Maar heeft men al tweemaal nagedacht wat men met nieuwe bevoegdheden zou doen?

Voor de enen is meer Vlaamse autonomie de garantie voor een ander beleid. Voor de anderen is het de hefboom om meer middelen vrij te maken voor hetzelfde beleid. De grote Vlaamse communautaire eensgezindheid verbergt een grote verscheidenheid aan beleidsvisies.

Dit is geen detail. Democratische hervormingen vergen vaak externe druk.

“

Beleidshervorming, niet bevoegdheidsverdeling, is de enige zilveren lijn van de communautaire donderwolk.

”

Denk maar aan onze crisismaatregelen uit de jaren 1980 of aan de begrotingsdiscipline voor de toetreding tot de euro. De demografische en budgettaire druk zit vandaag op het federale niveau.

Door een deel van die druk via bevoegdheidsverdeling naar onderen te verschuiven, zal de context veranderen. Het valt nog maar te zien wie daar uiteindelijk beter zal uitkomen. Denk aan Tsjecho-Slovakije, waarin de Tsjechen het zo veel beter deden dan de armlastige Slovaken. Na de splitsing was wel Slovakije het succesverhaal, gedreven door de beleidscreativiteit van de schaarste.

Communautaire pacificatie is noodzakelijk en onvermijdelijk.

De logica van het Belgische centrifugale federalisme voerspelt dat dit vooral zal gaan via verdere regionalisering van bevoegdheden. En hopelijk komt er deze

keer een echte totaalvisie in plaats van de zoveelste ronde salamipoliteik. Maar staatshervorming alleen verandert niets aan de noodzaak van inhoudelijke beleidsreflectie om deze speldenprik op de wereldkaart tot een succesverhaal in de wereldeconomie te maken. Alleen door meer welvaartscreatie in onze gewesten kunnen we een mooie toekomst bieden voor de jongere generaties en een goede sociale zekerheid voor de oudere generaties.

Daar gaat het uiteindelijk om. Beleidshervorming, niet bevoegdheidsverdeling, is de enige zilveren lijn van de communautaire donderwolk.

Marc De Vos

Directeur Itinera Institute

Verschenen als
column in de De
Tijd op 24 juli
2008

Het Itinera Institute is een onafhankelijke denktank en doetank die, boven partijgrenzen, regionale verschillen en belangengroepen heen, wegen wil aanreiken voor beleidshervormingen met het oog op duurzame economische groei en sociale bescherming in België en zijn regio's.

Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles
T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69
info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org

L'itinera Institute est un think-tank et do-tank indépendant qui, au-dessus et au-delà des partis politiques, des différences régionales et des groupes d'intérêt, veut identifier les chemins de réformes qui garantissent une croissance économique et une protection sociale durables en Belgique et dans ses régions.

Verantwoordelijke uitgever - Editeur responsable: Marc De Vos, Directeur